Martialis

TWEE GEDICHTEN

Vertaald en ingeleid door Vincent Hunink

Leven in Rome is eigenlijk onmogelijk, zo schrijft de Romeinse satiricus Juvenalis in zijn bekende en lange derde satire. Minder bekend en bondiger is de weergave van dat zelfde thema in een gedicht van de epigramgrammendichter Martialis (circa 40 - 104 na Christus). Dat de twee schrijvers elkaar gekend hebben, blijkt uit een tweede gedicht over Rome, dat Martialis zelfs heeft opgedragen aan Juvenalis. Hij heeft het geschreven in zijn geboorteplaats Bilbilis in Spanje, waar hij in het jaar 98 vanuit Rome is teruggekeerd. Hij heeft de provincie sindsdien niet meer willen ruilen voor de grote stad.

AAN SPARSUS (*Epigrammen* 12,57)

Ach, waarom ik zo vaak de heuvels intrek naar Nomentum
en mijn nederig stulpje opzoek, dat is wat je vraagt?
Het zit zo. Als je arm bent, Sparsus, kom je hier in Rome
niet aan denken of rust toe: de herrie maakt je horendol,
van de schoolmeesters 's ochtends vroeg, en 's avonds laat de bakkers
en de hele dag lang weerklinkt 't gehamer bij de smid!
Op de ene straathoek zit een wisselaar te niksen,
en te spelen op zijn tafel met zijn Neromunten,
op de andere hoek is weer een goudsmid aan de slag,
die zo hard op zijn werksteen inbeukt dat zijn hamer glimt.
En natuurlijk duikt zo'n groep Bellona-volgers op
en zo'n lastige drenkeling, heel de borst nog in het 'verband',
en zo'n Jood die van zijn moeder al moest bedelen,
en zo'n viezig mannetje dat zwavelhout verkoopt.
Wie de tel nog bijhoudt van zijn uren slaaptekort,
die kan ook wel zeggen hoeveel handen luid kabaal
produceren als men een maansverduistering bezweert.

Van die dingen, Sparsus, weet jij niets. Dat kan ook niet,
want je woont luxueus in 't vorstelijk *Petiliuspark*.
Je terras is er hooggelegen (uitzicht op de bergen!),
je hebt een buiten in de stad, een echt Romeinse wijngaard,
waar de oogst in de herfst Falernus minstens evenaart.
Binnenshuis kun je hele tochten maken met je wagen
en je slaapt daar ergens achteraf, in alle rust,
waar je niemand hoort, waar het donker blijft zolang jij wilt.

Nee, dan hier! Ik schrik op van luidkeels lachen van passanten,
'k heb heel Rome aan bed! - Als ik dan ik alles grondig moe ben
en de slaap eens wil vatten, ga ik naar mijn buitenhuis.

AAN JUVENALIS (*Epigrammen* 12,18)

Terwijl jij, Juvenalis, nu misschien onrustig
aan het dwalen bent in de rumoerige Subura
of de heuvel met de tempels van Diana platloopt,
terwijl je in de huizen van de hooggeplaatsten
met bezwete toga binnenwaait en doodvermoeid
raakt van de grote en de kleine Coelius,
- ben ik na vele jaren eindelijk weer terug
in Bilbilis, dat trots is op zijn goud en ijzer,
en leid het kalme leven van een echte landman.

Op m'n dooie akkertje bebouw ik hier mijn land
in Plátea en Bótrodus (ja, deze streken
hebben van die lekker volle Spaanse namen!)
Ik slaap hier als een os, en onbehoorlijk lang:
voor tienen ben ik in het algemeen niet wakker.
De schade die ik dertig jaar heb moeten lijden
wordt nu in volle omvang ruimschoots ingehaald.
Ze kennen hier geen toga's; als ik wat aan wil doen
dan slingert er wel ergens op een stoel iets bruikbaars.
En als ik opsta, brandt er al een stevig vuur,
gestookt van stapels eiketakken uit de buurt,
met tal van flinke pannen van 'madam' erboven.
Dan komt de jachtopziener langs, zo'n jongeman
met wie jij graag eens in het bos verdwalen zou...
Mijn knecht is nog klein: hij zet de slaafjes aan het werk
en vraagt 'of hij misschien zijn haar mag laten knippen?'

Ja, zo wil ik leven, en zo wil ik doodgaan.